

Jan Put

Afscheid na een halve eeuw

September 1965. Scholier Jan Put fietst met drie andere jongens voor het eerst vanuit Haaksbergen naar het gymnasium van het R.K. Lyceum De Grundel in Hengelo. Achttien kilometer heen en terug.

Ruim een halve eeuw later bereidt hij zich voor op het einde van zijn werkzame leven. Op 1 april 2017 neemt hij afscheid als rector van scholengemeenschap Marianum in Groenlo en Lichtenvoorde.

En van een leven lang Carmel.

EEN LEVEN
LANG CARMEL

De schoolleider en historicus beschouwt zichzelf als een product van de katholieke emancipatie. 'Voor het eerst konden kinderen van katholieke arbeiders, zoals ik, naar het gymnasium. En daarna naar de universiteit. Dat danken we aan de paters karmelieten, die zich er sterk voor hebben gemaakt', zegt hij. In deze zinnen komt de essentie van het gesprek naar voren. Het gaat over geschiedenis, emancipatie en Carmel. Over traditie, continuïteit en vernieuwing.

De vier Haaksbergse jongens moeten zich in 1965 aanpassen. Thuis spreken ze Twents, op school is Nederlands de voertaal. 'We hadden een taalachterstand', lacht Put. Er lopen nog de nodige paters die tot 1968 in kloosterpij lesgeven. Ze laten dankbare herinneringen na: 'Ze ontfermden zich over ons. We vonden er een warm bad. Je was gekend, er was zorg. Het was onderwijs voor alle lagen van de katholieke bevolking.'

CONTINUÏTEIT

Na zijn eindexamen studeert Put geschiedenis in Nijmegen. Door zijn stage aan Het Twickel College in Hengelo vindt hij er zijn eerste aanstelling, in 1978. 'Twee jaar later stapte ik over naar Lyceum De Grundel. Een baan van meer dan twintig uur, die me vrijstelling gaf van militaire dienst.' Naast het leraarschap trekt nog iets anders. 'Ik wilde ook iets met de organisatie van het onderwijs. Dat heb ik van thuis meegekregen, mijn vader was van jongsaf bestuurlijk actief, onder meer in de katholieke bouw- en houtbond St. Jozef. Net als hij voel ik me verantwoordelijk voor de samenleving, daarom heb ik altijd ook andere bestuurlijke functies vervuld.'

Puts opmerkingen duiden op een besef van continuïteit. 'Dat heeft met mijn vak te maken. Als je je geschiedenis niet kent, ken je jezelf niet. Dat geldt voor ieder individu en voor scholen en instituties. Wie zijn geschiedenis kent, is beter in staat het hier en nu te begrijpen en naar de toekomst te kijken. En om het hoofd te bieden aan het populisme.' Hij valt even stil. 'Dat kunnen we in het onderwijs niet oplossen. Maar als het onderwijs het niet doet, wie dan wel?'

VASTE DRIESLAG

Zo komt het waardengerichte onderwijs aan de orde. Put: 'Opnieuw: ken je geschiedenis. Verdiep je in de basis van Carmel: wat wilden die paters? Ik noem het de "vaste drieslag" van Carmel: aandacht voor heel de mens, geestelijke ruimte en kritische loyaliteit. Die drie begrippen keren altijd terug. Zie het nieuwe visiedocument Koers 2020: meer dan zijn voorgangers biedt het hiervan de verwoording. Laten we daaraan vasthouden! We kunnen ons spiegelen aan de karmelieten. Ze staan kritisch in de katholieke kerk, zijn zelfbewust, autonoom én loyaal. Ze vragen naar het waarom en bieden geestelijke ruimte: alle meningen mogen er zijn. Dát moeten we blijven overdragen!'

Lachend: 'Ik ben misschien te enthousiast, maar hier sta ik voor. Carmelscholen waren altijd voertuigen van emancipatie, ik ben er zelf het voorbeeld van. Dat is een geweldige erfenis, die we moeten koesteren.'

VERANDEREN

In 1994 komen de lijnen samen, als Jan Put wordt benoemd tot rector van scholengemeenschap De Grundel. Hij geeft er leiding aan de vorming van een brede scholengemeenschap. 'Uit vier scholen moesten we een nieuwe school vormen. Dat lukte voortreffelijk. Ik ben er nog trots op. Later keerde de verticalisering terug, waarna de scholengemeenschappen Lyceum De Grundel en Het Twickel College opgingen in Scholengroep Carmel Hengelo.' Nog steeds voelt hij zich met zijn "oude school" verbonden. Toch vertrekt hij in 2008 naar Marianum. 'Een enorme stap, maar de kans deed zich voor. Ik was 40 toen ik rector van De Grundel werd, vond het toen al lang om tot mijn pensioen op dezelfde plek te blijven.'

Een goede keuze, vindt hij nog steeds: 'Het is waardevol geweest, weldadig zelfs. Een nieuw begin, in een nieuwe omgeving.' Dat brengt hem tot een *cri de coeur*: 'Het is goed één of twee keer van organisatie te veranderen. Zo blijf je een leven lang leren. Een vaste benoeming zou voor een bepaalde tijd aan een bepaalde school moeten gelden. Daarna zou je jezelf oprecht moeten afvragen of het niet beter is om te wisselen. Zo brengen we beweging in de organisatie en dat houdt ons vitaal.'

MEER TIJD

Er komt meer ter sprake. Het gewicht van het schoolleiderschap, de vreugde om de benoeming van Gitti Burema, nu al lid van de directie van Marianum, tot zijn opvolgster. Dan het leven na de pensionering, met meer tijd voor echtgenote en gezin. En Carmel? 'Als er iets is waarvoor Carmel oud-eindverantwoordelijken wil inzetten, sta ik daarvoor open...'

De cirkel is bijna rond. Op 1 april 2017 valt voor Jan Put het doek. 'Dan is de nieuwbouw in Groenlo klaar en ben ik hier acht jaar. Een mooi en symbolisch moment om op te houden.' ▶